

2011. május 26. csütörtök
 Márk evangéliuma 9,2–13

Kovács Krisztián

Jézus megdicsőülése

²Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakobot és Jánost, felvitte csak őket külön egy magas hegyre, és szemük láttára elváltozott. ³Ruhája olyan tündöklő fehérre lett, amilyenre nem tud ruhafestő fehéríteni a földön. ⁴És megjelent nekik Illés Mózesrel együtt, és beszélgettek Jézussal. ⁵Péter megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: "Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsünk ezért három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek." ⁶Mert nem tudta, mit mondjon, ugyanis annyira megrettentek. ⁷De felhő támadt, amely beárnyékolta őket, és hang hallatszott a felhőből: "Ez az én szeretett Fiam, reá hallgassatok!" ⁸És hirtelen, amint körülnéztek, már senki mást nem láttak maguk mellett, csak Jézust egyedül. ⁹Amikor jöttek lefelé a hegyről, meghagyta nekik, hogy senkinek el ne mondják, amit láttak, hanem csak akkor, amikor az Emberfia már feltámadt a halottak közül. ¹⁰Meg is jegyezték jól ezt az ígét, de tanakodtak maguk között: mit jelent feltámadni a halottak közül. ¹¹Ezért megkérdezték tőle: "Miért mondják az írástudók, hogy előbb Illésnek kell eljönnie?" ¹²Ő pedig így válaszolt: "Illés valóban előbb jön el és helyreállít mindent. Akkor viszont miért van megírva az Emberfiáról, hogy sok szenvedésben és megvetésben lesz része?" ¹³De mondom nektek, hogy Illés már el is jött, és azt tették vele, amit csak akartak, ahogyan meg van írva róla."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A kontextus

Jézus megdicsőülésének története mindhárom szinoptikus evangéliumban megtalálható, s mindhárom evangélista ugyanabba a kontextusba ágyazza bele (Mt 17,1–13; Lk 9,28–36). A megdicsőülés története azután történik, hogy Jézus először szól nyíltan haláláról és feltámadásáról, illetve a követésének feltételét a kereszthordozásban szabja meg, majd a

hegyről lejövet következik a holdkóros fiú meggyógyításának (Mt 17,14–21), illetve a néma lélek kiűzésének (Mk 9,14–29), valamint a megszállott fiú meggyógyításának (Lk 9,37–43) története. A történet előzményének teológiai üzenete egyben Márk krisztológiájának központi gondolatát is magában foglalja, miszerint a dicsőséges Isten Fia (Jézus) nem más, mint a szenvedő és megvetett Ember Fia,¹ Jézus istensége összetartozik a kereszttel, csak ebben a kontextusban válik Jézus igazán megismerhetővé.² Az, hogy mindhárom evangéliumban az említett gyógyítás-történet következik, a megdicsőülés történetet a földi nyomorúság és emberi tehetetlenség kontrasztjaként határozottabban emeli ki.³

Feltámadás előtt vagy után?

Létezik a történetnek olyan interpretálása, amely szerint a történet eredetileg húsvéti megjelenési történet volt. Azonban ez több szempontból sem állja meg a helyét. Egyrészt a húsvét utáni Jézus epifániák mindegyikében Jézus megszólal, szava, megszólalása a történetek központi mozzanata, másrészt a feltámadott sohasem mennyei lények és mennyei hangok kíséretében válik láthatóvá a szemtanúk számára⁴, valamint az „őt hallgassátok” mennyei imperatívusz sokkal inkább a földi Jézus életútját kísérő jelenségek karakterisztikuma,⁵ s maga a 8,31 is kizárja a történet húsvét utánra való datálását.⁶

¹ DÓKA ZOLTÁN: *Márk evangéliuma*, Budapest, Ordass Lajos Baráti Kör, 1996, 187.

² RATZINGER, JOSEPH: *A Názáreti Jézus*, Budapest, Szent István Társulat, 2007, 254.

³ RAVASZ LÁSZLÓ: *Az újszövetség magyarázata I.*, Budapest, Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1991, 145.

⁴ DÓKA: i. m., 187.

⁵ GNILKA, JOACHIM: *Márk*, Szeged, Agapé, 2000, 460.

⁶ SCHWEIZER, EDUARD: *Das Evangelium nach Markus*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1973, 97.

A helyszín

Az evangélium szerzője magas hegyről ír. A hegy fontos helyszín Jézus életében, kimagasló események színhelye: többek között a Hegyi beszéd, a megkísértés története, a keresztre feszítés, a mennybemenetel mind-mind hegyhez köthetők,⁷ de mint az Istennel való közelség⁸ és a teofániák⁹ exkluzív helyként is apsztrófálhatók e földrajzi helyszínek. (Az, hogy a hegy a Tábor-hegye lett volna, csupán a 3. Századból származó hagyomány, de nem valóságos lokalizálás, mert Jézus korában az említett hegy tetején katonai erődítmény volt.¹⁰) Márknál ezen kívül Jézus Istennel való páratlan kapcsolatának kifejezője a hegy, amely a történet, és az abban szereplő kinyilatkoztatás rendkívüliségét húzza alá.¹¹ A történet minden további nélkül párhuzamba állítható a 2Móz 24,13–18-cal ahol Mózes Józsuéval megy fel a Sínai-hegyre – itt is megjelenik a felhő-motívum, valamint az Úr dicsősége, illetve a 2Móz 34,29–35-tel, ahol Mózes arcának ragyogását lehet Jézus ruhájának tündöklésével párhuzamba állítani. Különösen szépen értelmezi a hegy szerepét Ratzinger, amikor a történet kapcsán így ír: „a hegy, mint a fölmenetel helye – nemcsak a külső, hanem a belső felemelkedés is; a hegy, mint megszabadulás a mindennapok terhétől, mint lélegzés a teremtés tiszta levegőjében; a hegy, amely kilátást nyújt a teremtés tág terére és szépségére; a hegy, amely belső emelkedettséget ad és megsejteti a Teremtőt.”¹²

A körülmények

A történetet több jelenség, illetve „jelenés” is kíséri. Az *átváltozás* Dóka alapján „a hellenista vallásosság terminusa. Annak a határvonalnak az átlépését jelöli, amely az emberi, földi, múlandó létformát elválasztja az isteni, mennyei, örök és dicsőséges létformától.”¹³

A már említett *felhő-motívum* a már említett exodusi locus alapján az isteni szózat keretét szolgál, de egyben Isten jelenlétének is a jele, de megjelenik Jézus mennybemenetelénél (ApCsel 1,9) is, valamint szerepet játszik Jézus visszajövetelek (Lk 21,27), illetve a hívők mennybe való elragadtatásánál is (1Thessz 4,17).¹⁴ Érdekes és érdekes Kálvin emberi szemszögből kiinduló értelmezését is ezen a ponton figyelembe venni, szerinte „azért borult a felhő szemük elé, hogy megtudják, hogy nem alkalmasak ők még a mennyei dicsőség szemlélésére.”¹⁵

A *fehér ruha* az apokaliptikában a mennyei lények, tehát az angyalok és a választottak öltözeté.¹⁶ Ravasz szerint „ az evangélista azért beszél Jézus ruhájának fehérségéről és fényességéről, hogy a mennyei test felöltözésére emlékeztessen. Ez az a lelki test, amelyet a feltámadásban a Krisztus megváltottai felöltönek (1Kor 15,40.50kk). Ezzel mintegy előre vetíti a húsvéti győzedelmet, amelybe az angyalok is vágyakoznak beletekinteni (1Pét1,12)”.¹⁷ Ugyanakkor Jézus mennyei világhoz való tartozását is hangsúlyozza fehér ruha.¹⁸

A *mennyei hang* párhuzamba állítható a Mk 1,11-gyel: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned gyönyörködöm.” Az isteni hang hivatalába iktatja, trónra emeli Jézust.¹⁹ Az Atya szava most nem a Fiúhoz, hanem a tanítványokhoz szól, az „őt hallgassátok” kiegészítés az 5Móz 18,15-re utal vissza. Dóka Zoltán szerint: Jézussal megjelent az, aki Mózesnél is nagyobb, akire Mózesnél is jobban kell hallgatni.”²⁰

Mózes és Illés személyét Ravasz László a következőképpen értelmezi: „A fénytű Úr előtt Illés és Mózes alakja udvarol. Ez jelenti az Ótestamentum hódolatát az Újtestamentum előtt; az ígéretek meghajlását a Beteljesedés előtt. Mózes a Megváltó előképe és ígérete; Jézus az igazi Mózes: kivezével a bűn Egyiptomból, az evangéliumban tökéletes Törvényt ad, s megköti velünk a maga vére árán az új szövetséget. Illés a Messiás megérkezését jelenti a Mal 4,5 szerint. Jézus előtt való hódolása szimbolikus és teljes kifejezése

⁷ VARGA ZSIGMOND: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1996, 690–691.

⁸ RATZINGER: i. m., 256.

⁹ GNILKA: i. m., 463.

¹⁰ RAVASZ: i. m., 145.

¹¹ DÓKA: i. m., 188.

¹² RATZINGER: i. m., 256.

¹³ DÓKA: i. m., 188.

¹⁴ SCHWEIZER: i. m., 98.

¹⁵ KÁLVIN JÁNOS: *Magyarázat Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához III*, Budapest, Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet, 1941, 79.

¹⁶ RATZINGER: i. m., 257.

¹⁷ RAVASZ: i. m., 146.

¹⁸ DÓKA: i. m., 188.

¹⁹ GNILKA: i. m., 467.

²⁰ DÓKA: i. m., 189.

annak, hogy Jézus a Messiás-király. Mindketten nem csak megjelennek, hanem el is tűnnek: ezzel azt bárázolták ki, hogy az Ótestamentum érvénye lejárt, itt az új.²¹ De a két megjelenő személynél az is fontos szerepet játszat, hogy ők a zsidó nép számára a legkedvesebb alakok: Mózes, aki a Sínain találkozhatott közvetve ugyan az Istennel, és Illés, akinek elragadtatott az égbe, de az is előfordulhat, hogy az evangélista ismerte Mózes mennybemenetelének a történetét.²²

A tanítványok

Jézus tanítványainak szűk körét viszi magával fel a hegyre, Péternek, Jakabnak és Jánosnak a tizenkettőből való kiválasztása annak a jele, hogy Jézus bizalmas viszonyban volt velük,²³ de egyben Márk titokmotívumának is a jele, mely szerint még inkább elrejtí Jézus személyének titkát.²⁴ Péter megszólalása nem a szolgálatkészség, hanem a téves rajongás jele, hiszen a tanítvány a látványt apokaliptikus jelként értelmezi, mely szerint bekövetkezett a végső idő, amikor az isten az üdvözültekkel együtt sátorozik (Jel 7,15; 2,13).²⁵ Ugyanakkor a „jó nekünk itt lennünk” kijelentés a tanítványok boldogságát is kifejezésre juttatja, Kálvin szavaival élve: „Pétert annyira elfogta a látvány kellemessége, hogy megvetve minden mást elég volt neki pusztán ennek az élvezése, mint ahogyan a zsoltár mondja (17,15), hogy az Úr ábrázatában van a vidámság megalégítése...”²⁶

²¹ RAVASZ: i. m., 146.

²² HAENCHEN, ERNST: *Der Weg Jesu, Eine Erklärung des Markus-Evangeliums und der kanonischen Parallelen*, Berlin, de Gruyter, 1968. 309.

²³ GNILKA: i. m., 463.

²⁴ DÓKA: i. m., 188.

²⁵ DÓKA: i. m., 189.

²⁶ KÁLVIN: i. m., 78.

Prédikációvázlat

1. Fenn a hegyen...

A történet földrajzi kerete már önmagában hordozza a másik szférát: a nem mindennapit, a mást, az eltérőt, a szentet. A hegy távolság és közelség egyben. Távolság a hétköznapoktól, a profántól, s ugyanakkor a szentnek, a transzcendensnek, az Isten közelségének a megtapasztalásának helye. Fontos helyszín a Biblia számára a hegy: Mórija, Sínai, a Hegyi beszéd-hegye, a Golgota. A történet szempontjából fontos, hogy mi következik utána: a néma lélek kiűzése – szembesülés a földi valósággal, nyomorúsággal. Így a helyszín biztosítja a más fajta életminőséget, a gondolkodás, elcsendesedés helyévé válik.

Mindennapjainkban szükségünk van hegyekre. Hegyekre, ahol meg lehet pihenni, ki lehet lépni a napok terhét cipelő ár medréből, s el lehet csendesedni, meg lehet tapasztalni a más világot, a szentet. A kérdés hangsúlya számunkra azonban nem kizárólag a helyen és a hegyen van – hanem azon, hogy kivel akarunk találkozni, elcsendesedni. Nagy a spiritualitás iránti igényünk. Szent helyek és különleges atmoszférát árasztó helyszínekből sincs hiány. De a történet kulcsa az, hogy maga Jézus viszi fel a tanítványi kör választottait a helyre. Ő mutatja meg a másik világból azt, ami még az emberre tartozik. Nem az a lényeg, hogy milyen vallási, spirituális igénye van a ma emberének, akár nekünk magunknak, hanem az, hogy maga Jézus mit akar mutatni, mit akar adni nekünk. A történet előtt szól Jézus először haláláról és feltámadásáról – s így Jézus megdicsőülése nem köthető kizárólag ehhez a hegyhez, a Golgotán éri el teljességét.

2. „Jó nekünk itt lennünk...”

Annyira naiv, de mégis annyira bensőséges és őszinte Péter kijelentése. Maradni akar, mert átérzi a hely melegségét, megérzi a hely szellemét. Maradandóvá akarja tenni a múlandót, örökkévalóvá a pillanatot. Ő, Péter, ott volt – látta azt, ami csak keveseknek adatott meg, amire csak néhányan mertek még gondolni is. Micsoda élmény – micsoda látvány!

Hol jó nekünk lenni? Oly sok válasz születhet erre a kérdésre: fiatalok a szórakozás és a korai örömök között, felnőttek talán a gazdagság és élvezetek, a siker és karrier útján, idősek a nyugalmat adó és törődést mutató családtagok között mondják ki: jó nekünk itt lennünk...! Vagy éppen a természet lélegzetelállító csodái, a kultúra szemet kápráztató alkotásai, az emberkéz alkotta pompás helyek adhatnak okot arra, hogy kimondjuk: jó itt lenni!

De Jézus közelsége milyen érzelmeket szül bennünk? Átérezzük a vele való találkozáskor a szent közelségét? S egyáltalán: vágyunk-e arra, hogy Vele legyünk – imádságban, az istentisztelet közösségében, a sákramentumokban, az Igében? A tanítványi, péteri megszólalás annyira személyes, annyira spontán. Most nem kérdez, nem kifogásol, most bizonygatja önmaga bátorságát, hitét, rátermettségét, most nincs nyoma sem a kritikai hangnak, a kétségek és hitbizonytalanságok megfogalmazásának. Most Jézus van, fényesség van, ámulat és csodálkozás van. Ez kell sokszor nekünk is. Ámulat és csoda – rádöbbenni arra, hogy van Jézus Krisztusunk, aki az Isten Fia, akit hallgathatjuk, és követhetjük – mert maga az Isten akarja ezt, s maga az Isten hív bennünket erre.

Hányan érzik azt: életük nincs a helyén. Nem ott vannak – ahol lenniük kellene. Rossz társaságban, rossz munkahelyen, rossz családban, rossz egzisztenciában és így tovább. Az idegenség érzése általános tapasztalat – legyen az akár világuidegenség, hontalanság, identitáskrizis, az önazonosság elvesztése. De Jézusnál, Jézus mellett mindig jó helyen lehet az ember. Jézus a keresztyén ember identitásának a forrása, ott megtalálhatja mindenki a maga helyét.

3. A megdicsőült Jézus

A történetnek az igazi üzenete a megdicsőült Jézus Krisztus. Nem az ember, nem a helyszín, nem is a spiritualitás. A tanítványok számára azt üzeni Jézus megdicsőülése, hogy Ő az igazi, a Krisztus, a Megváltó, az Isten Fia! Számunkra van azonban egy ebből következő üzenet is: Jézus nem csupán ember – és nem csupán emberi igények kielégítője. Ő valóságos Isten is! Sokszor akarja talán a vallásos ember magát Jézust is egyéni vallásosságának a kiszolgálójává tenni. Vagy olyan Jézust akarnak, aki barátként, társként áll mellettük. Jézust azonban nem lehet mindig és mindenben a földöz, hozzánk emberekhez kötni – jóllehet emberré lett, s mindenben az emberekhez hasonult – kivéve a bűnt – de ő az Isten Fia, akit imádni, magasztalni és szent tisztelettel félni, szolgálni, hallgatni és követni kell!